

Raport de oraș

Bălți

Încălcarea
confidențialității:
dezvăluirea datelor
cu caracter medical
ale persoanelor care
consumă droguri

Monitorizarea societății civile privind
Reducerea Riscurilor în Europa **2023**

Correlation

  European Harm
 Reduction Network

Titlul

Raport de oraș – Bălți. Încălcarea confidențialității: dezvăluirea datelor cu caracter medical ale persoanelor care consumă droguri. Monitorizarea societății civile privind Reducerea Riscurilor în Europa 2023

Autorii

Pomfret, A.: Conceptualizare; Metodologie; Scriere – Proiect original; Investigație; Acordarea datelor; Curatarea datelor; Analiză formală; Administrarea proiectului; **Iațco, A.:** Conceptualizare; Scriere – Cioră originală; Furnizarea datelor; Analiza formală; **Rigoni, R.:** Conceptualizare; Scriere - Revizuire și editare; Supraveghere; **Schiffer, K.:** Finanțare.

Design

Jesús Román!

Editor

Graham Shaw

Recunoștință

Mulțumiri speciale participanților care au împărtășit cu amabilitate opiniile lor în timpul interviurilor pentru acest raport. Mulțumim lui Alexandr Meșco, Elvirei Rogac și Tatianei Mescereava din cadrul rețelei de parajuriști specializați din Republica Moldova pentru contribuțiile lor inestimabile la colectarea datelor.

Citare recomandată

Pomfret, A. et al (2024). Raport de oraș – Bălți. Încălcarea confidențialității: dezvăluirea datelor cu caracter medical ale persoanelor care consumă droguri. Amsterdam, Correlation – Rețeaua Europeană de Reducere a Riscurilor. ISBN: 9789083391533

Publicat de Correlation – Rețeaua Europeană de Reducere a Riscurilor (C-EHRN) și protejat prin drepturi de autor. Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei.

Această publicație a fost cofinanțată de Uniunea Europeană. Opiniile exprimate în aceasta aparțin doar autorilor și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene sau HaDEA; nici Uniunea Europeană, și nici autoritatea de acordare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Correlation - European Harm Reduction Network

c/o De Regenboog Group

Stadhouderskade 159 | 1074BC Amsterdam | Țările de Jos

www.correlation-net.org

Co-funded by
the European Union

Consumul de droguri în Bălți

Bălți, al doilea oraș ca mărime al Republicii Moldova, cu o populație de aproximativ 140.000 de locuitori, este situat în regiunea de nord. În Bălți locuiesc aproximativ 5.400 de oameni, care își injectează droguri, deși această cifră ar putea fi mai mare, dacă luăm în considerare orașele și satele mici din apropierea orașului¹.

În ultimii ani, Republica Moldova și alte regiuni post-sovietice au fost martorii creșterii popularității noilor substanțe psihoactive (NSP), datorită accesibilității și disponibilității lor pe scară largă. NSP a apărut pentru prima dată pe piața drogurilor din Republica Moldova încă în anul 2010, primele informații fiind reflectate în mass-media în anul 2014². În anul 2020 un studiu a arătat că NSP au fost cea mai populară alegere în rândul persoanelor, care și-au injectat droguri în ultima lună în Bălți³.

„Cele mai populare [droguri] au fost o lungă perioadă de timp opiumul - cel natural din semințe sau mac, și l-au injectat foarte mult. Acum însă măsurile poliției față de acest tip de utilizare sunt foarte puternice. Totuși, drogurile noi apar pe piața noastră pentru că sunt foarte, foarte ieftine și foarte ușor de găsit în stradă.”
Menționează punctul focal C-EHRN pentru Bălți.

Se estimează că peste 60% dintre persoanele, care consumă droguri în Bălți, în prezent consumă NSP, inclusiv tineri și adolescenți⁴. Trebuie menționat faptul că consumul NSP în rândul persoanelor, care își injectează droguri, este în creștere, crescând și riscul de transmitere a HIV și VHC din cauza injecțiilor multiple și a contactelor sexuale frecvente⁵.

HIV și VHC în rândul persoanelor care își injectează droguri

Prevalența hepatitei C (VHC) în rândul persoanelor care își injectează droguri în Bălți este alarmant de mare, afectând aproape jumătate din populație (49,1%), în timp ce HIV, prin comparație, înregistrează o rată relativ mai mică de 14,9.%⁶. În comparație cu populația generală a Republicii Moldova, unde prevalența HIV și VHC este de 0,3% și, respectiv, 2,9%, acest contrast este mare^{7,8}.

Aceste statistici subliniază impactul disproporționat al HIV și VHC în rândul persoanelor care își injectează droguri și al altor grupuri cheie din Republica Moldova, subliniind necesitatea critică atât a disponibilității, cât și a accesibilității programelor de reducere a riscurilor.

În pofida rapoartelor, care arată că majoritatea persoanelor care își injectează droguri în Bălți știu unde să acceseze un test confidențial HIV, în realitate mai puțin de 30% s-au testat la HIV în ultimul an și au primit rezultatele⁹. Acestea reflectă o tendință mai largă în serviciile de reducere a riscurilor din Bălți, unde bariere semnificative împiedică accesul la servicii esențiale de tratament și de reducere a riscurilor, în pofida disponibilității acestora.

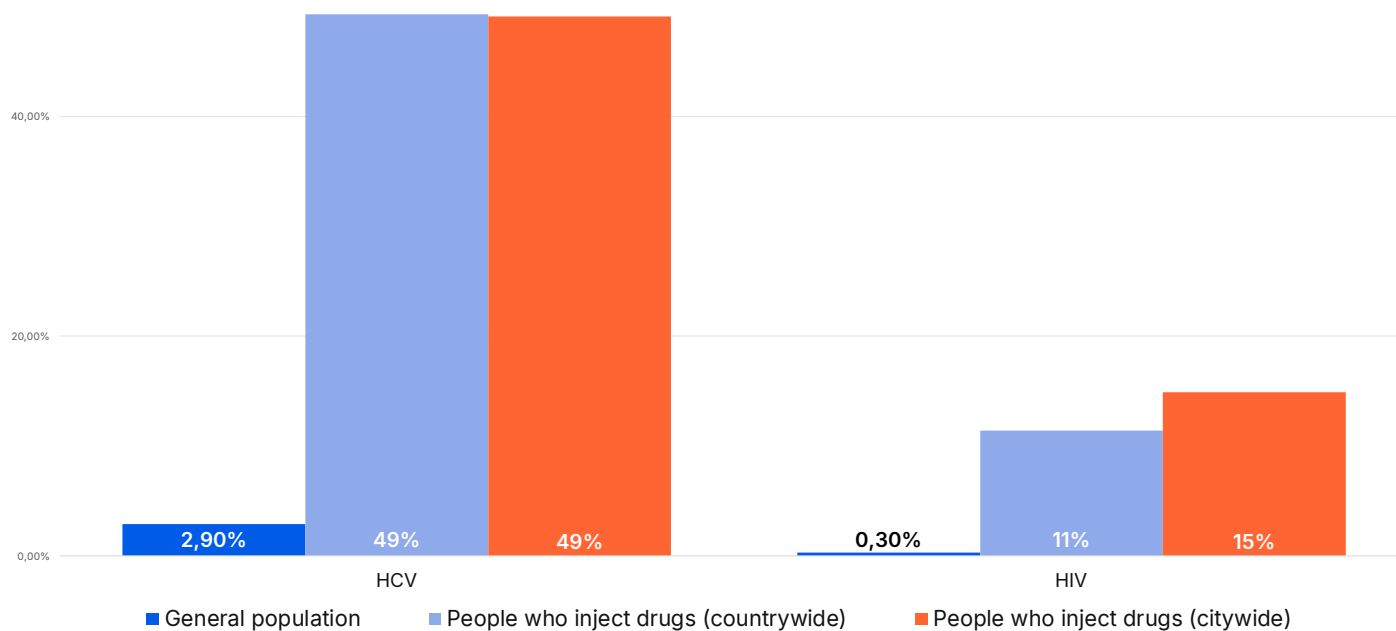

Figura 1: Comparația prevalenței HIV și VHC în rândul persoanelor care își injectează droguri la nivel de oraș (Bălți) și țară (RM), precum și în rândul populației generale a Republicii Moldova

Stigmatizarea și discriminarea în cadrul de asistenței medicale

Persoanele care consumă droguri în Bălți se confruntă cu provocări semnificative în sistemul de evidență și asistență adresat consumatorilor de droguri, fapt care reflectă probleme mai ample în întreaga țară. Aceste dificultăți includ constrângeri legate de călătoriile și angajarea în câmpul muncii, inclusiv retragerea permiselor de conducere, împreună cu lipsa unui sprijin psihosocial corespunzător. Cu toate acestea, o barieră deosebit

de semnificativă este stigmatizarea și discriminarea generalizată manifestată de personalul medical față de grupurile cheie, care sunt profund înrădăcinate în cadrul instituțiilor de asistență medicală. În general, în regiunea Europei de Est serviciile de reducere a riscurilor sunt, de obicei, raportate ca fiind de calitate scăzută și nu corespund principiilor centrate pe persoană¹⁰.

La Bălți, aproape un sfert dintre persoanele care își injectează droguri nu au solicitat servicii medicale sau testare și tratament HIV din cauza temerii de o stigmatizare posibilă din partea comunității, teama de dezvăluire a faptului de injectare a drogurilor sau teama de riscul de a se confrunta cu violență, hărțuirea poliției sau arestare¹¹. În special, la Bălți, comparativ cu alte trei orașe examinate din Republica Moldova - Chișinău, Tiraspol și Râbnița, această reticență a fost semnificativ mai mare. Astfel, mulți oameni care consumă droguri și/sau

trăiesc cu HIV sunt descurajați să caute ajutor, iar pentru cei care le consumă, încălcările drepturilor omului sunt ceva obișnuit.

„Nici nu vreau să aud despre tratament [HIV]. Știu că este important, dar nu voi mai avea copii și soțul meu este deja infectat. Nu am pe cine infecta. Când mă gândesc că din cauza tratamentului, mai mulți oameni vor ști că sunt infectată cu HIV, mă simt rău. Și așa îmi este greu în viață și mă lupt. Nu vreau ca oamenii să arate cu degetul spre mine din cauza acestui virus. Mă simt bine. Sper să continue așa. Dumnezeu este mare!”

Respondent anonim, 44 de ani.

Sunt cunoscute cazuri când specialiștii din domeniul sănătății de la Bălți, inclusiv medicii de familie, dezvăluie informații medicale sensibile legate de statutul HIV al unei persoane sau de consumul de droguri familiei, rudelor sau altor specialiști medicali.

„Bălți nu este un oraș mare, este un oraș mic, și toți medicii se cunosc. Și dacă un medic cunoaște pe cineva, care locuiește nu departe de o persoană care consumă droguri și trăiește cu HIV, îi va comunica colegului – aceasta este temerea persoanelor.”

Punctul focal al C-EHRN.

Potrivit parajuriștilor care se ocupă activ de această problemă, încălcările sistemice ale drepturilor omului de către specialiștii din domeniul sănătății sunt obișnuite, fapt care împiedică accesul la asistență medicală esențială pentru populația cheie, cum ar fi persoanele care trăiesc cu HIV sau persoanele care consumă droguri. Într-un caz un medic a dezvăluit organelor de ordine starea medicală a pacientului și faptul că consumă

droguri, ceea ce a provocat amenințări din partea autorităților că îi va fi luat copilul. Într-un alt caz, un medic de familie a refuzat să înregistreze dizabilitatea unui pacient pe baza zvonurilor neverificate despre consumul de droguri¹².

Numeroase relatări evidențiază tendința îngrijorătoare conform căreia specialiștii din sistemul sănătății, după ce află de statutul HIV al unui pacient, creează bariere și își neglijează responsabilitatea de a oferi asistență medicală corespunzătoare. Printre cazuri se numără un pacient scos cu forța dintr-un spital, supus abuzului verbal și refuzului tratamentului necesar. Într-un alt caz similar, un pacient care și-a dezvăluit statutul HIV s-a confruntat cu neglijență, fiind lăsat în spital timp de două zile fără tratament, medicamente sau atenție¹³. Aceste cazuri evidențiază necesitatea urgentă de a aborda și a rectifica încălcările pe scară largă ale drepturilor omului în sistemul medical de la Bălți și din Republica Moldova.

Registreele consumatorilor de droguri

Republica Moldova este una dintre cele opt țări est-europene, care solicită ca persoanele beneficiare ale programelor de terapie cu agoniști opioizi (TAO) sau alte de tratamente medicamentoase ale dependențelor, să fie incluse într-un „*registru al consumatorilor de droguri*”. Acest fapt poate avea repercusiuni grave, inclusiv decăderea posibilă din drepturile părintești și obstacole în calea angajării și educației¹⁴. Lipsa inerentă a anonimatului în acest proces descurajează semnificativ oamenii să

solicite acordarea serviciilor esențiale de reducere a riscurilor. Utilizatorii serviciilor de la Bălți au pus sub semnul întrebării rațiunea unui astfel de sistem, subliniind efectele nocive ale acestuia.

„Nu înțeleg sensul evidenței narcologice. Eu consum droguri uneori și nu am nevoie de tratament. Îmi place. În plus, nu îmi afectează viața sau munca. În schimb, polițiștii și medicii cred că am probleme cu consumul de droguri, iar de la ei, la fel și rudele și vecinii mei, și angajatorul meu! Mi se pare că aceasta nu este corect. Este viața mea personală. Nu fac rău nimănui. Nu încalc ordinea publică. Lucrez și plătesc impozite, astfel susțin bătrânii și copiii din această țară. Dar această evidență narcologică mă afectează! Soția și copiii mei aproape că m-au părăsit din cauza asta.”
Respondent anonim, 33 de ani.

Fiind create în anul 1988 în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), registrele de evidență a persoanelor consumatoare de droguri au influențat în mod semnificativ politicile de droguri în statele post-sovietice, estompând linia dintre tratament și pedeapsă și compromițând confidențialitatea dosarelor pacienților. Dacă țările, care implementează aceste registre, pretind că este un angajament de a proteja confidențialitatea pacienților, acest angajament nu este întotdeauna realizat, iar măsurile de protecție din Republica Moldova au fost criticate pentru că nu au asigurat securitatea completă a persoanelor care consumă droguri și trăiesc cu HIV¹⁶.

Dreptul la confidențialitate

Dezvăluirea datelor medicale în instituțiile medicale încalcă drepturile de confidențialitate prevăzute de Legea Republicii Moldova privind protecția datelor cu caracter personal¹⁷. Această lege are scopul de a proteja drepturile fundamentale, inclusiv inviolabilitatea vieții intime, de familie și private. De asemenea, aceasta contravine Legii cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, care are drept scop susținerea demnității, integrității pacientului și sporirea rolului lor de participare la deciziile de sănătate. Această lege impune păstrarea secretului medical, interzicând dezvăluirea informațiilor confidențiale despre diagnosticul pacientului, starea de sănătate și viața privată a acestuia, cu excepția cazurilor specifice permise de lege¹⁸.

În micul oraș Bălți, unde cei mai mulți oameni se cunosc, cazurile de încălcare a drepturilor nu sunt deseori raportate, iar majoritatea oamenilor nu doresc să ceară despăgubiri. Această situație este exacerbată de lipsa specialiștilor locali, ceea ce face probabil ca persoanele să aibă nevoie de asistență din partea aceluiași lucrător medical, care i-a încălcat drepturile¹⁹. Raportarea problemei prezintă riscul ca informațiile personale legate de consumul de droguri sau statutul HIV să fie dezvăluite unui public mai larg, inclusiv familiei și prietenilor, ceea ce nu face decât să consolideze barierele în calea accesului la servicii esențiale de prevenire, tratament și sprijin. Protecția datelor cu caracter personal, inclusiv a informațiilor medicale, este esențială pentru ca persoanele să se bucure pe deplin de dreptul lor la confidențialitate. Respectarea confidențialității pacientului este nu

doar esențială pentru menținerea sentimentului de confidențialitate, ci și pentru menținerea încrederii în profesia medicală și în serviciile medicale în general.

Atât timp cât aceste practici persistă, ele vor genera neîncredere în sistemul medical, vor amplifica stigmatizarea și discriminarea de către lucrătorii medicali, vor compromite confidențialitatea și vor exacerba vulnerabilitatea la bolile transmisibile precum HIV și VHC. De asemenea, prevederile legale care incriminează consumul de droguri, expunerea la infectarea cu HIV și activitățile sexuale specifice, deși nu sunt întotdeauna aplicate, creează obstacole suplimentare pentru practicile sigure, accesul la servicii și alimentează stigmatizarea în rândul specialiștilor din sistemul medical. Aceste bariere colective limitează semnificativ capacitatea oamenilor de a-și realiza dreptul la sănătate, în pofida disponibilității serviciilor.

Parajuriștii specializați

În perioada anilor 2017 – 2023, cu sprijinul Fundației Soros Moldova, Uniunea, singura organizație care oferă servicii de reducere a riscurilor din Bălți, a dezvoltat și a consolidat cu succes o rețea națională de parajuriști specializați. Cuprinzând reprezentanți ai comunităților de oameni care consumă droguri, lucrătoare ale sexului și persoane care trăiesc cu HIV, această rețea joacă un rol crucial în documentarea încălcărilor drepturilor omului ale comunităților marginalizate. La Bălți, cinci dintre acești parajuriști specializați activează în strânsă colaborare cu programul local de reducere a riscurilor. În calitate de membri activi ai comunității persoanelor care consumă droguri, ei

oferă asistență juridică primară semenilor lor, toate sub supravegherea Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat²⁰.

Inițial, au avut loc discuții cu Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat, recunoscând că locuitorii orașelor, precum persoanele care consumă droguri și lucrătoarele sexului, au nevoie de asistență juridică primară din cauza numeroaselor bariere legale cu care se confruntă. Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat a fost de acord să piloteze această activitate, iar parajuriștii au fost aleși din cadrul programelor existente de reducere a riscurilor sau de sprijin HIV, sarcinile lor constând în principal în informarea de la egal la egal și suport social. Instruirea parajuriștilor a fost organizată de Consiliu, iar acum fiecare parajurist/ă susține lunar cel puțin 30 de persoane din comunitatea lor.

Parajuriștii/stele se ocupă, inclusiv, de astfel de sarcini precum înregistrarea dezvăluirilor de date personale și medicale ale clienților săi, care consumă droguri, trăiesc cu HIV sau sunt cu risc sporit de infectare. Aceștia oferă servicii, cum sunt consultațiile juridice primare, consiliere și medierea conflictelor în cadrul comunității. Parajuriștii/stele facilitează, de asemenea, referirea către avocații publici, depun cereri către instituții, desfășoară lecții publice și organizează inițiative orientate către comunitate.

Din anul 2021, au fost documentate cel puțin 24 de cazuri de încălcări ale drepturilor omului, implicând în principal medici de familie și specialiști. Inițial, erau 20 de parajuriști/ste specializați/te, dar din cauza constrângerilor de finanțare, acum sunt 10, însă se planifică ca acest număr să crească în anul 2024. Rețeaua de parajuriști/te contribuie la instituirea echității pentru persoane, abordarea provocărilor de acces la servicii și este esențială pentru atingerea schimbărilor de durată și sisteme.

Recomandări

Pe baza constatărilor acestui raport, se propun următoarele recomandări de politici. Odată ce acest raport se concentrează pe orașul Bălți, aceste recomandări sunt personalizate pentru reforma politicii atât la nivel local, cât și național.

Formarea și instruirea obligatorie cu privire la confidențialitate

Analiza desfășurată a modului în care dependența de droguri și datele legate de HIV sunt gestionate în toate unitățile medicale. Pe baza rezultatelor - implementarea programelor de formare obligatorie pentru specialiștii din domeniul sănătății, care vor preveni dezvăluirea neautorizată a informațiilor medicale sensibile legate de consumul de droguri și statutul HIV. Această instruire ar trebui să sublinieze importanța confidențialității, a încrederii pacienților și a respectării standardelor etice, asigurând protecția drepturilor persoanelor la confidențialitate și promovarea unui mediu de asistență medicală mai susținător.

Respectarea standardelor de calitate

Asigurarea respectării stricte în procesul de prestare a serviciilor a standardelor de calitate la nivelul UE și ONU, care pot împiedica și descuraja specialiștii din domeniul sănătății să dezvăluie date medicale sensibile. Standardele de calitate 4.10a și 4.10b din Lista de verificare FENIQS-EU se referă în mod explicit la tratarea confidențială a datelor pacienților, astfel ca entitățile să aibă proceduri și protocoale clare de confidențialitate și divulgare²¹. În mod similar, Principiul 2 al Standardelor Internaționale ale OMS și UNODC pentru Tratarea Tulburărilor

legate de Consumul de Droguri afirmă că tulburările legate de consumul de droguri ar trebui să fie abordate pe baza standardelor etice universale de asistență medicală - inclusiv pe respectarea drepturilor omului și a demnității pacientului, care include garantarea confidențialității înregistrărilor de tratament²². Standardele de calitate joacă un rol esențial în promovarea unei culturi a responsabilității în cadrul sistemului de sănătate, descurajând orice acțiuni care ar putea exacerba stigmatizarea și discriminarea cu care deja se confruntă grupurile cheie afectate.

Implementarea răspunderii disciplinare

Este foarte important să fie asigurată informarea personalului din domeniul sănătății cu privire la prevederile de încălcare a standardelor etice aprobate asociate dezvăluirii informațiilor medicale sensibile legate de consumul de droguri și statutul HIV - măsuri disciplinare sau penale. Acest lucru este conceput pentru a servi ca un factor de descurajare, asigurând responsabilitatea și subliniind importanța primordială a protejării confidențialității pacientului. Pentru a implementa această măsură, ar trebui desfășurate programe cuprinzătoare de formare pentru specialiștii din domeniul sănătății, având drept scop creșterea gradului de conștientizare cu privire la obligațiile legale și consolidarea responsabilităților etice.

Eliminarea evidenței narcologice

Desființarea registrului narcologic, care obligă persoanele care consumă droguri să se înscrie într-un registru pentru a accesa tratament esențial și servicii de reducere a riscurilor. Acest sistem învechit nu este eficient ca intervenție de sănătate publică și nu există dovezi care să susțină impactul benefic al evidenței narcologice

asupra persoanelor care consumă droguri sau asupra publicului larg. Anonimatul ar trebui să fie garantat și menținut pentru toți utilizatorii serviciilor, pentru a-i proteja de efectele dăunătoare ale stigmatizării și discriminării.

Decriminalizarea consumului de droguri

Dezincriminarea posesiei de droguri pentru uz personal. Alături de registrul narcologic, incriminarea actuală a consumului de droguri perpetuează stigmatizarea și discriminarea, împiedicând accesul la servicii vitale de tratament și de reducere a riscurilor. Ar trebui luate măsuri imediate pentru revizuirea pragurilor cantitative pentru posesie personală, întrucât ceea ce este considerat o cantitate mare în Republica Moldova este considerată o cantitate mică, nepedepsită în astfel de țări precum Austria, Spania și Portugalia. În țările vecine, cum ar fi Rusia și Ucraina, care operează de obicei într-un cadru mai punitiv, pragurile minime pentru „cantități mari” de droguri sunt, de asemenea, mult mai mari decât în Republica Moldova²³.

Educație și formare de la egal la egal

Formarea prestatorilor de servicii medicale și alte servicii cu privire la nevoile specifice ale persoanelor care consumă droguri, inclusiv instruire cu privire la sensibilitate pentru a asigura un mediu prietenos și de sprijin pentru cei care solicită servicii. Pentru a asigura sesizarea eficientă a unui public mai larg, poate fi luată în considerare implementarea intervențiilor bazate pe formatori de la egal la egal. Aceste intervenții pot juca un rol crucial în diseminarea informațiilor, promovarea conștientizării și facilitarea interacțiunilor pozitive între prestatorii de servicii și persoanele care consumă droguri. Un mediu de asistență

medicală mai informat și mai empatic poate reduce lacunele în înțelegere, poate reduce stigmatizarea și poate îmbunătăți calitatea generală a accesului și a îngrijirii pentru grupurile cheie.

Susținerea financiară a activității parajuriștilor

Alocarea fondurilor suplimentare pentru a sprijini activitatea parajuriștilor specializați care sunt implicați în activitatea de documentare a încălcărilor drepturilor persoanelor care consumă droguri de către specialiștii din domeniul sănătății și alți prestatori de servicii. Menținerea inițiativelor de formare continuă pentru a susține un sistem condus de semeni și a explora strategii care pot sprijini o abordare proactivă, care va preveni apariția cazurilor de discriminare.

Observații metodologice

Acest raport face parte din seria „Rapoarte de oraș” a C-EHRN, care prezintă studii de caz concise privind reducerea riscurilor în cinci orașe europene în anul 2023. Interviuurile au fost realizate de punctul focal C-EHRN pentru orașul Bălți în limba română și rusă cu mai mulți utilizatori de servicii (N= 12). De asemenea, autorul a intervievat co-autorul (punctul focal C-EHRN) în limba engleză. Uniunea pentru Echitate și Sănătate reprezintă orașul Bălți în calitate de punct focal al Republicii Moldova pentru C-EHRN, servind drept punct de referință național pentru colectarea datelor și informațiilor cu privire la diferite probleme legate de reducerea riscurilor. Datele despre dezvoltarea datelor medicale din Bălți au fost acordate cu generozitate de rețeaua de parajuriști specializați din Republica Moldova. Detaliile respondenților au fost omise pentru a proteja confidențialitatea participanților.

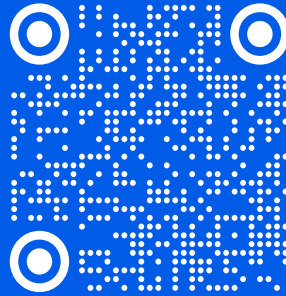
Referințe

1. Climasevschii, I., Costin-Codreanu, T., Noroc, E., Cotelnic-Harea, T., Plesca, V., & Todirascu, L. (2020). Integrated biological behavioral surveillance survey among female sex workers, people who inject drugs, and men who have sex with men in the Republic of Moldova. https://sdmc.md/wp-content/uploads/2020/12/IBBS_REPORT_MD_2020_FINAL_eng.pdf
2. Kurcevič, E., & Lines, R. (2020). New psychoactive substances in Eurasia: A qualitative study of people who use drugs and harm reduction services in six countries. *Harm Reduction Journal*, 17(1), 94. <https://doi.org/10.1186/s12954-020-00448-2>
3. Climasevschii, I., et al., Op. cit.
4. Interview with C-EHRN focal point, July 2023.
5. Peacock, A., Bruno, R., Gisev, N., Degenhardt, L., Hall, W., Sedefov, R., White, J., Thomas, K. V., Farrell, M., & Griffiths, P. (2019). New psychoactive substances: Challenges for drug surveillance, control, and public health responses. *The Lancet*, 394(10209), 1668–1684. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)32231-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32231-7)
6. Climasevschii, I., et al., Op.cit.
7. UNAIDS. (2020). Country progress report—Republic of Moldova. https://www.unaids.org/sites/default/files/country/documents/MDA_2020_countryreport.pdf
8. Spradling, P. (2024). Hepatitis C. *CDC Yellow Book. Travel-Associated Infections & Diseases*. Centres for Disease Control and Prevention (CDC). [https://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2024/infections-diseases/hepatitis-c#:~:text=HCV%20prevalence%20is%20considerably%20higher,and%20Central%20Asia%20\(3.1%25%20in](https://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2024/infections-diseases/hepatitis-c#:~:text=HCV%20prevalence%20is%20considerably%20higher,and%20Central%20Asia%20(3.1%25%20in)
9. Climasevschii, I., et al., Op.cit.
10. Harm Reduction International. (2022). Global State of Harm Reduction 2022. Harm Reduction International. https://hri.global/wp-content/uploads/2022/11/HRI_GSHR-2022_Full-Report_Final.pdf
11. Climasevschii, I., et al., Op.cit.
12. Anonymous cases of disclosure of personal data in Bălţi documented by specialised paralegals. (2021).
13. Anonymous cases, Ibid.
14. Harm Reduction International, Op. cit.
15. Matyushina-Ocheret, D. (2020). Access Barriers to Health Services for Women Who Use Drugs in Eastern Europe and Central Asia. In: Buxton, J., Margo, G., L. Burger, L. (Eds.). *The Impact of Global Drug Policy on Women: Shifting the Needle* (pp. 75–83). Emerald Publishing <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-882-920200012>
16. Doltu, S., Lungu, A., & Untură, L. (2021). HIV Legal Environment Assessment in the Republic of Moldova. United Nations Development Programme (UNDP). https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-02/LEA_HIV_EN_final.pdf
17. Law No. 133 regarding the protection of personal data, (2011). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110544&lang=ro [translated from Romanian to English]
18. Law No. 263 regarding the patient's rights and responsibilities, (2005). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107308&lang=ro [translated from Romanian to English]
19. Interview with C-EHRN focal point, July 2023.
20. Decision No. 27 Regarding the Approval of the Activity Regulation of Paralegals (2014). <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356312> [translated from Romanian to English]
21. Jeziorska, I. & the FENIQS-EU Consortium (2023). FENIQS-EU. Quality standards in drug demand and harm reduction: Implementation toolkit. https://feniqs-eu.net/wp-content/uploads/2023/07/230703_FENIQS-EU_ImplementationToolkit.pdf Amsterdam: Correlation – European Harm Reduction Network and the FENIQS-EU project.
22. World Health Organization, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2020). International standards for the treatment of drug use disorders. <https://www.who.int/publications/i/item/international-standards-for-the-treatment-of-drug-use-disorders>
23. Promo-LEX Association, Union for HIV Prevention and Harm Reduction (UORN), Eurasian Harm Reduction Association (EHRA). (2021). Republic of Moldova, 3rd cycle of Universal Periodic Review. Issues related to drug laws and policies in Moldova and their impact on the enjoyment of human rights. (UPR Working Group 40th Session. United Nations Human Rights Council) [Joint NGO Submission]. <https://harmreductioneurasia.org/wp-content/uploads/2021/07/UPR-Moldova-2021-ENG.pdf>

Correlation

European Harm Reduction Network

correlation-net.org

Correlation

De Regenboog Groep / Correlation - European Harm Reduciton network

Stadhouderskade 159
1074 BC Amsterdam
The Netherlands
+31 20 570 7827

Co-funded by
the European Union

This event has been co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or HaDEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

This project has been made possible with the provision of a financial grant from Gilead Science Europe Ltd.